

לשמוע על אחדות הישיבה בגלות שנחאי

יום ה' בבקר ט"ז מנחם אב תש"ב

העת יקר עתה, שהוא זמן אמירת תהלים, ומ"מ כדאי לדבר, אף שהדברים יועילו רק לאחר! כל הטענות של אלו הטוענים שצריך לנסוע הן שטות. כאשר לזרועת השנאה לישראל,⁹ הלא ככל מקום כבר זרעה השנאה, דמשנתנה תורה ירדה שנאה.¹⁰ ... הלא בצרפת שאמרו שא"א שתהא שם שנאת ישראל, האין שם עכשיו אותה השנאה כמו בגרמניה?

ובאשר לחשש מהתנפלות של אוירונים,¹¹ היש ד' אמות שכטוחים מזה? ות"ל כבר קרוב לשמונה חדשים שאנו כאן מפרוץ המלחמה בין יפאן וארה"ב, וב"ה לא שמענו מזה, ובטח יעזונו ה' על להבא. והעיקר מי מתיר לנו להמסר בידי נכרי שיוכל לעשות עם הישיבה כטוב בעיניו.¹²

יזהירונו הוא שכולמוס של נסיעה אחז בכולם, ואין רואים ושמים לב. וכל מי שיש לו מנוחה מעט, רואה שכל הטעמים בעד היציאה מכאן, הם עצמם מהווים טעם נגד הנסיעה, וכל מה שאנו מדברים, כבר הקדימו לנו הנביאים ואמרו "מכנף הארץ זמירות שמענו¹³ וכו' והיה הנס מקול הפחד

9. כנראה שאחד הנימוקים שהועלו בתמיכה בזיוו יציאתה של הישיבה למקום אחר, היה ליכוי השנאה ליהודים בשנחאי שהחלה לבצבץ בעיר כתוצאה מכיבושה ע"י יפאן בעלת בריתה בווהו של גרמניה הנאצית.

10. שבת דף פ"ט.

11. החשש היה שמטוסים אמריקאיים יפציצו את שנחאי שכאמור נכבשה ע"י יפאן.

12. כנראה שתכנית מעבר הישיבה למוזמביק (ראה שיחה קודמת) היתה תלויה במדינאי או דיפלומט מסויים. לעומת זאת שנחאי היתה עיר בינלאומית ללא שליטה של ריבון מסויים. ניהולה העצמאי לא הופר ע"י הכיבוש היפאני. לפיכך פרט לכובש היפאני (המוכר) לא

היה גורם כלשהו שיכל להטיל על הישיבה מיגבלות או להורות לה להתפנות.

13. ישעיהו כ"ד, ט"ז - כ' "מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק וכו' פחד ופחת ופח עליך יושב הארץ, והיה הנס מקול הפחד יפול אל הפחת והעולה מתוך הפחת ילכד בפת. כי ארובות ממרם נפתחו וירעשו מוסרי ארץ, רעה התרועעה הארץ, פור התפוררה ארץ. נוע תנוע ארץ כשכור והתגודדה כמלונה" וכו'. המשגית זצ"ל יחס את נבואת ישעיהו למאורעות המסעירים של מלחמת העולם השנייה, ולאור דברי הנביא סבר שא"א להצביע בהגיון ובבטחון על מסלול הצלה בטוח. מי שינסה להימלט מהפחד עשוי ליפול אל

לשמוע על אחדות הישיבה בגלות שנחאי

תכה

יפול אל הפחת" וכו'. הכל מסרו לנו וצריך רק להתפלל שלא ישיגונו נסיונות קשים, ואל ישתלט עלינו הפחד מרעב ר"ל.

הלא אנו רואים שעשירים אלהים מבני ישראל מאשכנז שנמצאים כאן כבר כמה שנים,¹⁴ אינם מספקים לאחיהם העניים לחם, ואנו ת"ל שנמצאים רק כמה מאות משפחות יהודי רוס', וכבר במסירות נפש עוסקים בעזונו שלא יחסר לנו. ובפרוץ המלחמה ה' המצב יותר בסכנה, וה' עזרנו, וכך יכולים להמשיך ולבטוח בה'.

חז"ל אמרו בסוכה נ"ג ע"א רגליהו דבר אינש אינון ערבין ליי, ומספרת הגמ' ששלמה המלך ע"ה ראה את השטן עצב, וא"ל שצריך לקחת נפשות שני מזכיריו בשער כוש והם כאן, ושלחם שלמה המלך ע"ה ללז, ששם אין למלאך המות שליטה, ובדרך עברו על שער כוש ומתו.¹⁵

אני אומר בכל המאה אחוז, שהנסיעה אינה כדין וכהוגן עכשיו! ואין מי מהאומרים שצריך לנסוע שיאמר בודאי שיאות הדבר, וכבר ידענו שאלה שפורשו מהרבים אברו,¹⁶ ומי שאומר שאני מתנגד בכלל להגירה, איש שקר

הפחת, לפיכך, כך טען, שב ואל תעשה.¹⁵ ר"ל כי איש לא ימלט מהגוגול שנגזר עדיף.

14. כ-17 אלף פליטים יהודים עזבו את גרמניה ואוסטריה ומצאו מקלט בשנחאי.

הם נעזרו ביהודי שנחאי שישבו במקום מלפנים (בעיקר מהקהילה הספרדית) אך לא הצליחו להקים בעצמם מוסדות חסד, עד שהגיעו הפליטים מליטא ומרוסיה ובעיקר בני החורה שבניהם שהקימו אירגוני חסד ומיסדו את דרכי הסיוע והתמיכה מחו"ל, ראה הזריחה בפאתי קדם ח"ב, עמ' תקנ"ה-תק"ס, ת"ר-ת"א. בדיעה שהתפרסמה בעיתונות באותה תקופה נאמר שרע ומר מצבם של הפליטים מגרמניה, במיוחד מחוסר מוסדות ואירגון פנימי לקי. מ 16 אלף פליטים מגרמניה יש לפחות 3500 עניים מרודים, מוכא בספג' של הרב דוד אברהם מנדלבוים, גיבורי החי"ל, ח"ב עמ' 21.

16. ראה בקובץ אוריתא כרך כ"א עמ' תכ"ז

את מאמרו של הגר"ח שמואלביץ זצ"ל

"מעלת הכלל שימרה את תלמידי ישיבת

מיר במסעותיהם", בתוה"ד הוא כותב:

"בעינינו ראינו בדרך הגדודים ממיר

שלכל אלה שהיו עם הישיבה לא ארע

דבר, וכולם יצאו מן הגלות האיומה כלי

פוגע. אך אלה שסרו מעט, אפילו כאלה

שרק סרו כרי להיפרד מקרובים באיו

עיירה סמוכה ע"מ להצטרף לאחר מכן

לישיבה - אלה לא שבו עוד!"

תלמידי הישיבה שבחנו למפרע את

קורותיהם מאז פרוץ המלחמה, תפסו כי

השמירה על מסגרת "הכלל" של הישיבה

חילצה אותם מסכנות הזמן, צפויות

ובלתי צפויות על ניסים שהתרחשו להם